

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 148/09-28

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 2. septembra 2009 v senáte zloženom z predsedu Rudolfa Tkáčika a zo sudcov Jána Auxta a Ľubomíra Dobríka o prijatej sťažnosti Ž. B., K., zastúpenej Advokátskou kanceláriou I., s. r. o., K., v mene ktorej koná advokátka Mgr. M. M., vo veci namietaného porušenia jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Prešov v konaní vedenom pod sp. zn. 9 C 485/1999 takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo Ž. B. na prerokovanie jej veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Prešov v konaní vedenom pod sp. zn. 9 C 485/1999 p o r u š e n é b o l o .

2. Ž. B. p r i z n á v a finančné zadostučinenie v sume 100 € (slovom sto eur), ktoré je Okresný súd Prešov p o v i n n ý vyplatiť jej do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

3. Okresný súd Prešov je povinný uhradiť Ž. B. trovy konania v sume 270,96 € (slovom dvestosedemdesiat eur a devädesiatšesť centov) na účet právneho zástupcu sťažovateľky, Advokátskej kancelárie I., s. r. o., K., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. III. ÚS 148/09-12 z 21. mája 2009 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie sťažnosť Ž. B., K. (ďalej len „sťažovateľka“), vo veci namietaného porušenia jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Prešov (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 9 C 485/1999.

V sťažnosti sťažovateľka uviedla, že návrhom podaným okresnému súdu 16. februára 1999 sa navrhovateľ proti nej domáha zaplatenia sumy 5 105 Sk s príslušenstvom. Konanie je vedené pod sp. zn. 9 C 485/1999. Prvé pojednávanie nariadil okresný súd na 15. máj 2000, teda po uplynutí viac ako jedného roka od začiatku konania. V nasledujúcom období sa uskutočnili ďalšie dve pojednávania, 4. septembra 2000 a 16. októbra 2000, na ktorom okresný súd uznesením prerušil konanie do právoplatného skončenia konania vedeného na okresnom súde pod sp. zn. 17 C 271/1998, v prípade ktorého rozhodnutie v ňom vydané nadobudlo právoplatnosť v máji 2004. Z toho vyplýva, že v období 3 rokov a 7 mesiacov trvala prekážka, ktorá bránila okresnému súdu pokračovať v konaní. Po odpadnutí uvedenej prekážky nariadil okresný súd pojednávanie na 3. november 2004. Ďalšie pojednávania boli uskutočnené 24. novembra 2004, 19. januára 2005, 14. februára 2005, 4. júla 2005 a 3. októbra 2005. Na pojednávaní konanom 3. októbra 2005 bol vyhlásený rozsudok, ktorým okresný súd zaviazal sťažovateľku na zaplatenie žalovanej istiny s príslušenstvom a proti

ktorému sa sťažovateľka 9. mája 2006 odvolala. Krajský súd v Prešove (ďalej len „krajský súd“) na základe podaného odvolania uznesením napadnuté prvostupňové rozhodnutie zrušil a vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie.

Medzičasom podal navrhovateľ proti sťažovateľke 12. októbra 2004 ďalší návrh na zaplatenie sumy 22 108 Sk s príslušenstvom na základe rovnakého právneho titulu ako v prípade návrhu zo 16. februára 1999. Vec bola vedená pod sp. zn. 28 C 425/2005. V prípade tohto návrhu bolo prvé pojednávanie určené na 23. august 2006, teda po uplynutí doby jedného roka a desiatich mesiacov od začatia konania. Ďalšie pojednávanie v predmetnej veci sa uskutočnilo 25. októbra 2005 a následne došlo uznesením z 8. novembra 2006 k spojeniu oboch vecí pod sp. zn. 9 C 485/1999.

V období po vrátení veci krajským súdom na ďalšie konanie uskutočnil okresný súd ďalších osem pojednávaní (13. septembra 2006, 8. novembra 2006, 17. januára 2007, 21. marca 2007, 22. júna 2007, 24. septembra 2007, 3. októbra 2007 a 8. októbra 2007). Na pojednávaní konanom 8. októbra 2007 vyhlásil okresný súd rozsudok, ktorým zaviazal sťažovateľku na zaplatenie sumy 19 651,80 Sk s príslušenstvom. Sťažovateľka sa proti tomuto rozsudku odvolala. Na pojednávaní, ktoré krajský súd určil na 8. december 2008, teda až po uplynutí jedného roka od predloženia spisového materiálu spolu s opravným prostriedkom, rozhodol uznesením o zrušení prvostupňového rozhodnutia a vrátení veci okresnému súdu na ďalšie konanie.

Podľa názoru sťažovateľky doba súdneho konania, i napriek existencii zákonnej prekážky súdneho konania v trvaní troch rokov a siedmich mesiacov, je neprimeraná.

Ďalej sťažovateľka argumentovala, že z hľadiska skutkovej a právnej zložitosti veci v uvedenom prípade nemožno priesťahy odôvodňovať zložitou veci, pretože predmetom konania je náhrada škody a konanie nie je náročné na dokazovanie. Zložitou veci nie je odôvodnená ani spojením veci na spoločné konanie, pretože ide o právne a skutkovo totožné veci. Rovnako príčinou priesťahov podľa sťažovateľky nie je ani správanie účastníkov konania. Pri hodnotení postupu okresného súdu sťažovateľka uviedla, že tento síce vykonal množstvo úkonov, ktoré však neboli vykonávané efektívne a v súlade so zásadami

občianskeho súdneho konania, pretože ich výsledkom bolo vždy rozhodnutie, ktoré trpelo vadou znamenajúcou dôvod na zrušenie rozhodnutia nadriadeným súdom.

Postupom okresného súdu podľa sťažovateľky došlo k porušeniu jej základného práva garantovaného čl. 48 ods. 2 ústavy a na základe uvedeného žiadala, aby ústavný súd v náleze vyslovil, že okresný súd v konaní vedenom pod sp. zn. 9 C 485/1999 porušil jej základné právo podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, prikázal mu vo veci konať bez zbytočných prietáhov a zaplatiť jej primerané finančné zadosťučinenie v sume 1 660 €, ako aj náhradu trov právneho zastúpenia.

Na základe žiadosti ústavného súdu sa k veci písomne vyjadril okresný súd prostredníctvom svojho predsedu.

Predseda okresného súdu v liste doručenom ústavnému súdu 13. júla 2009 predložil podrobný chronologický prehľad vykonaných procesných úkonov. Vo vyjadrení uviedol, že „Predmetom sporu je náhrada škody na strane navrhovateľa, keďže odporkyňa užívala byt bez právneho dôvodu.

V priebehu tohto konania prebehol spor o určenie, že na odporkyňu prešiel nájom bytu a z toho dôvodu bolo prerušené konanie za obdobie od 16.10.2000 do 25.5.2004, kedy bol spor o prechod nájmu právoplatne skončený.

Spor je náročný skôr po skutkovej, ako po právnej stránke. Navrhovateľ opakovane nedostatočne reagoval na výzvy súdu o predloženie dokladov na preukázanie výšky škody.

Prietahy v konaní neboli spôsobené sťažovateľkou, ani súdom.“

V závere listu predseda okresného súdu oznámil, že súhlasí s upustením od ústneho prerokovania vecí.

Právny zástupca sťažovateľky sa vyjadril k stanovisku okresného súdu v liste doručenom ústavnému súdu 31. júla 2009, v ktorom uviedol, že sa so stanoviskom okresného súdu nestotožňuje a je toho názoru, že predmetnú vec nemožno hodnotiť ako skutkovo zložitú, pretože v nej nie je potrebné vykonávať rozsiahlejšie dokazovanie. Za skutočnosť, že navrhovateľ nereagoval na výzvy súdu, nie je zodpovedná sťažovateľka, ale je úlohou súdu, aby ako štátny orgán s vymedzenou právomocou vykonal kroky, ktoré

by zabránili priesťahom v konaní. Podľa názoru právneho zástupcu okresný súd napriek tomu, že zistil nečinnosť navrhovateľa, nevyužil prostriedky na jej odstránenie poskytované právnou úpravou – „poriadkové opatrenia“, preto je potrebné takouto situáciou spôsobené priesťahy pripísať na vrub okresnému súdu.

Právny zástupca zároveň oznámil, že sťažovateľka súhlasí s upustením od ústneho pojednávania v danej veci.

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

Z obsahu súdneho spisu a vyjadrení účastníkov ústavný súd zistil tento priebeh a stav konania vedeného pod sp. zn. 9 C 485/99:

Dňa 16. februára 1999 podal navrhovateľ („S., a. s., P.“) na okresnom súde žalobu o „vydanie bezdôvodného obohatenia vo výške 5.105,-Sk“, podľa ktorej mala sťažovateľka po smrti predchádzajúcej nájomníčky protiprávne užívať byt prenajímateľa a za toto užívanie neuhrádzať nájomné, a takýmto konaním teda spôsobiť navrhovateľovi škodu.

Vec bola 26. apríla 1999 postúpená Okresnému súdu Košice II, ktorý vydal 15. júla 1999 platobný rozkaz. Sťažovateľka podala proti nemu 4. augusta 1999 odpor, v ktorom namietla aj miestnu príslušnosť konajúceho súdu.

Okresný súd Košice II 4. októbra 1999 vyzval sťažovateľku na predloženie podkladov z dôvodu určenia miestne príslušného súdu. Sťažovateľka na výzvu reagovala 5. októbra 1999.

Dňa 11. novembra 1999 Okresný súd Košice II postúpil predmetnú vec okresnému súdu z dôvodu jeho miestnej príslušnosti.

Okresný súd 11. apríla 2000 zisťoval predmet konania v súvisiacej veci vedenej pod sp. zn. 17 C 271/98.

Dňa 11. apríla 2000 okresný súd určil termín pojednávania na 15. máj 2000.

Právny zástupca sťažovateľky požiadal 12. mája 2000 o odročenie termínu pojednávania.

Okresný súd vykonal 15. mája 2000 pojednávanie, ktoré z dôvodu neprítomnosti sťažovateľky a jej právneho zástupcu odročil na 4. september 2000.

Okresný súd uskutočnil 4. septembra 2000 pojednávanie, na ktoré sa sťažovateľka a jej právny zástupca bez ospravedlnenia nedostavili.

Okresný súd uskutočnil 16. októbra 2000 pojednávanie, na ktorom právni zástupcovia účastníkov konania navrhli prerušenie konania do právoplatného skončenia súvisiacej veci vedenej pod sp. zn. 17 C 271/98 (konanie vo veci „prechodu nájmu bytu na odporkyňu“). Pojednávanie bolo odročené a prerušené do skončenia uvedenej veci.

Okresný súd 15. augusta 2001 požiadal právneho zástupcu sťažovateľky o oznámenie stavu konania sp. zn. 17 C 271/98. Právny zástupca na výzvu reagoval 22. augusta 2001.

V súvisiacom konaní sp. zn. 17 C 271/98 bol z 30. septembra 2002 vydaný rozsudok, ktorý nadobudol právoplatnosť 25. mája 2004.

Okresný súd určil 5. októbra 2004 termín pojednávania na 3. november 2004, predvolanie na pojednávanie sa sťažovateľke nepodarilo doručiť, zásielka sa vrátila s označením: „*adresát neznámy*“.

Okresný súd na základe výziev adresovaných 18. októbra 2004 kompetentným subjektom zisťoval pobyt sťažovateľky, oznámenia mu boli doručené v priebehu októbra 2004.

Okresný súd uskutočnil 3. novembra 2004 pojednávanie, na ktorom sa vyjadrili právni zástupcovia účastníkov konania a pojednávanie bolo odročené na 24. november 2004.

Okresný súd uskutočnil 24. novembra 2004 pojednávanie, ktoré bolo z dôvodu neprítomnosti práceneschopného zákonného sudcu odročené na 19. január 2005.

Okresný súd uskutočnil 19. januára 2005 pojednávanie, na ktorom sa vyjadrili právni zástupcovia účastníkov konania a pojednávanie bolo odročené na 14. február 2005 pre účely predloženia súvisiaceho dôkazu zo strany sťažovateľky. Sťažovateľka ho predložila 20. januára 2005.

Okresný súd uskutočnil 14. februára 2005 pojednávanie, ktoré bolo odročené z dôvodu neprítomnosti oboch účastníkov konania (sťažovateľke predvolanie bolo doručené) na 23. marec 2005. Okresný súd v marci 2005 oznámil účastníkom konania, že

pojednávane v určený termín je zrušené z dôvodu „*zmeny rozvrhu práce OS Prešov a pridelenia spisu novému sudcovi*“.

Okresný súd uskutočnil 4. júla 2005 pojednávane, sťažovateľka svoju neúčast' ospravedlnila a na pojednávani sa vyjadrili právni zástupcovia účastníkov. Pojednávane bolo odročené na 3. október 2005.

Okresný súd uskutočnil 3. októbra 2005 pojednávane, na ktorom bola vypočutá sťažovateľka, vyjadril sa jej právny zástupca a bol vyhlásený rozsudok, ktorým bola sťažovateľke uložená povinnosť zaplatiť navrhovateľovi požadovanú sumu. Proti rozsudku podala sťažovateľka 21. novembra 2005 odvolanie.

Okresný súd 29. novembra 2005 predložil spisový materiál s opravným prostriedkom krajskému súdu, ktorý uznesením sp. zn. 3 Co 440/05 z 9. mája 2006 zrušil rozsudok okresného súdu a vrátil mu vec na ďalšie konanie.

Okresný súd 13. septembra 2006 uskutočnil pojednávane, na ktoré sa sťažovateľka nedostavila z dôvodu práceneschopnosti a na pojednávani sa vyjadrili právni zástupcovia účastníkov konania. Pojednávane bolo odročené na 8. november 2006 z dôvodu predloženia súvisiacich podkladov zo strany navrhovateľa a podania návrhov na doplnenie dokazovania.

Okresný súd uskutočnil 8. novembra 2006 pojednávane, na ktorom sa vyjadrili právni zástupcovia účastníkov konania, okresný súd vydal uznesenie o spojení vecí sp. zn. 9 C 485/99 a 28 C 425/05 na spoločné konanie, vypočul sťažovateľku a odročil pojednávane na 17. január 2007 z dôvodu predloženia súvisiacich podkladov navrhovateľom a z dôvodu vypočutia svedka.

Okresný súd uskutočnil 17. januára 2007 pojednávane, na ktorom sa vyjadrili právni zástupcovia účastníkov konania, bol vypočutý svedok a pojednávane bolo odročené na 21. marec 2007, navrhovateľ bol zaviazaný predložiť súvisiace podklady (tieto predložil okresnému súdu 14. marca 2007).

Dňa 20. marca 2007 sťažovateľka predložila okresnému súdu návrh na prerušenie konania.

Okresný súd uskutočnil 21. marca 2007 pojednávane, na ktorom sa vyjadrili právni zástupcovia účastníkov konania a pojednávane bolo odročené na neurčito.

Dňa 9. mája 2007 určil okresný súd termín pojednávania na 20. jún 2007, ktorý následne zrušil a určil nový termín na 22. jún 2007. Právny zástupca sťažovateľky 14. júna 2007 požiadal o odročenie tohto termínu.

Okresný súd uskutočnil 22. júna 2007 pojednávanie, ktoré bolo z dôvodu neprítomnosti sťažovateľky a jej právneho zástupcu odročené na 24. september 2007.

Dňa 5. septembra 2007 predložila sťažovateľka okresnému súdu návrhy na doplnenie dokazovania.

Dňa 12. septembra 2007 požiadal okresný súd o zapožičanie spisového materiálu týkajúceho sa veci vedenej Okresným súdom Košice I pod sp. zn. 23 C 128/2006, ktorý mu 24. septembra 2007 oznámil, že tento nie je možné zapožičať.

Dňa 20. septembra 2007 predložila sťažovateľka okresnému súdu svoje vyjadrenie.

Okresný súd uskutočnil 24. septembra 2007 pojednávanie, na ktorom sa vyjadrili právni zástupcovia účastníkov konania a pojednávanie bolo odročené na 3. október 2007, právny zástupca sťažovateľky navrhol zabezpečiť spisový materiál vo veci sp. zn. 23 C 128/2006 a navrhovateľ bol zaviazaný predložiť súvisiace podklady, ktoré predložil 28. septembra 2007.

Okresný súd uskutočnil 3. októbra 2007 pojednávanie, na ktorom sa vyjadrili právni zástupcovia účastníkov a pojednávanie bolo odročené na 8. október 2007 na účely vyhlásenia rozsudku.

Okresný súd uskutočnil 8. októbra 2007 pojednávanie, na ktorom sa vyjadrili právni zástupcovia účastníkov a na ktorom bol vyhlásený rozsudok, ktorým bola sťažovateľka zviazaná uhradiť časť vymáhanej sumy a v prevyšujúcej časti bolo konanie zastavené.

Sťažovateľka podala 30. novembra 2007 proti rozsudku odvolanie.

Okresný súd 10. decembra 2007 vyzval sťažovateľku na úhradu súdneho poplatku za podané odvolanie, navrhovateľa na predloženie vyjadrenia k podanému odvolaniu a tiež oboch účastníkov konania na vyjadrenie, či súhlasia s rozhodnutím odvolacieho súdu bez nariadenia pojednávania. Sťažovateľka reagovala na výzvu 12. decembra 2007. Okresný súd predložil spisový materiál krajskému súdu 29. júla 2008.

Krajský súd o podanom opravnom prostriedku rozhodol uznesením sp. zn. 8 Co 9/2008 z 8. decembra 2008, ktorým zrušil rozsudok okresného súdu s výnimkou

výroku, ktorým bolo konanie v prevyšujúcej časti zastavené, a vrátil mu vec na ďalšie konanie. Spisový materiál bol okresnému súdu vrátený 13. januára 2009.

Okresný súd vyzval 19. januára 2009 a 20. januára 2009 účastníkov konania, aby predložili vyjadrenia a návrhy na doplnenie dokazovania.

Okresný súd určil 5. marca 2009 termín pojednávania na 22. apríl 2009.

Dňa 11. marca 2009 vyzval okresný súd navrhovateľa, aby predložil špecifikácie spôsobenej škody, ktorý reagoval na výzvu 20. apríla 2009.

Dňa 21. apríla 2009 právny zástupca sťažovateľky ospravedlnil svoju neprítomnosť na určenom termíne pojednávania a požiadal o jeho odročenie.

Okresný súd uskutočnil 22. apríla 2009 pojednávanie, ktoré z dôvodu neprítomnosti sťažovateľky a jej právneho zástupcu odročil na 3. jún 2009.

Okresný súd 30. apríla 2009 doručil sťažovateľke stanovisko navrhovateľa k špecifikácii škody. Sťažovateľka predložila k stanovisku svoje vyjadrenie 29. mája 2009.

Okresný súd uskutočnil 3. júna 2009 pojednávanie, na ktorom sa vyjadrili právni zástupcovia účastníkov konania, dokazovanie bolo vyhlásené za skončené a pojednávanie odročené na 24. jún 2009 z dôvodu vyhlásenia rozsudku.

Okresný súd uskutočnil 24. júna 2009 pojednávanie, na ktorom vyhlásil rozsudok, ktorým sťažovateľku zaviazal na úhradu istiny a v prevyšujúcej časti konanie zastavil. Sťažovateľka podala proti rozsudku 1. júla 2009 odvolanie.

Ústavný súd zo spisového materiálu a z vyjadrenia sťažovateľky zistil tiež priebeh konania vedeného pod sp. zn. 28 C/425/2005:

Navrhovateľ podal na okresnom súde 12. októbra 2004 „návrh na vydanie platobného rozkazu – rozsudku“.

Okresný súd vydal 11. marca 2005 platobný rozkaz sp. zn. 17 Ro/297/2004, ktorý sa mu sťažovateľke nepodarilo doručiť (zásielka sa vrátila s označením „adresát neznámy“).

Okresný súd požiadal kompetentný subjekt o zistenie pobytu sťažovateľky, ktorý mu bol oznámený 17. júna 2005, zásielku okresný súd doručil sťažovateľke 20. júla 2007.

Sťažovateľka podala 25. júla 2005 proti platobnému rozkazu odpor a požiadala súčasne o oslobodenie od súdnych poplatkov (uviedla v ňom adresu, na ktorej sa jej v predchádzajúcom prípade nepodarilo zásielku doručiť).

Okresný súd 19. decembra 2005 vyzval sťažovateľku, aby vyplnila a predložila tlačivo o osobných, majetkových a zárobkových pomeroch na oslobodenie od súdnych poplatkov a na ustanovenie zástupcu v právnej veci, zásielku sa sťažovateľke nepodarilo doručiť (zásielka sa vrátila 27. decembra 2005 s označením „*adresát neznámy*“), okresný súd zaslal následne zásielku na adresu, ktorú mu v predchádzajúcom prípade oznámil kompetentný subjekt, zásielka bola doručená 11. januára 2006.

Okresný súd 21. decembra 2005 vyzval navrhovateľa, aby predložil vyjadrenie k podanému odporu.

Sťažovateľka predložila vyplnené tlačivo pre účely posúdenia oslobodenia od súdnych poplatkov 7. februára 2006.

Uznesením z 10. februára 2006 okresný súd rozhodol o oslobodení sťažovateľky od súdnych poplatkov.

Okresný súd 15. februára 2006 vyzval sťažovateľku, aby predložila udelenie plnej moci.

Dňa 20. februára 2006 predložila sťažovateľka okresnému súdu udelené splnomocnenie.

Okresný súd 17. mája 2006 určil termín pojednávania na 23. august 2006.

Okresný súd uskutočnil 23. augusta 2006 pojednávanie, na ktorom sa vyjadrili právni zástupcovia účastníkov a pojednávanie bolo odročené na 25. október 2006.

Okresný súd uskutočnil 25. októbra 2006 pojednávanie, na ktorom právny zástupca sťažovateľky navrhol spojiť prerokúvanú vec s vecou vedenou na okresnom súde pod sp. zn. 9 C 485/99, pojednávanie bolo odročené na neurčito z dôvodu predloženia spisového materiálu k veci vedenej pod sp. zn. 9 C 485/99. Uznesením z 8. novembra 2006 došlo k spojeniu vecí na spoločné konanie pod sp. zn. 9 C 485/1999.

Ku dňu rozhodovania ústavného súdu o sťažnosti predmetné konanie vedené na okresnom súde pod sp. zn. 9 C 485/1999 nebolo právoplatne skončené.

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovateľka sa sťažnosťou domáha vyslovenia porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov.

Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (IV. ÚS 253/04).

Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni uvedený stav právnej neistoty.

Táto povinnosť súdu a sudcu vyplýva z § 6 zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok (ďalej len „OSP“), ktorý súdom prikazuje, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana práv bola rýchla a účinná, ďalej z § 100 ods. 1 OSP, podľa ktorého len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd i bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Samosudca je podľa § 117 ods. 1 OSP povinný robiť vhodné opatrenia, aby sa zabezpečilo splnenie účelu pojednávania a úspešné vykonanie dôkazov.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom, a tým k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (IV. ÚS 74/02, III. ÚS 247/03, IV. ÚS 272/04) ústavný súd zohľadnil tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania a postup samotného súdu. Za súčasť prvého kritéria ústavný súd považuje aj povahu prerokúvanej veci.

1. Pokiaľ ide o kritérium zložitosti veci, ústavný súd aj v predmetnom prípade bral do úvahy skutkový stav veci a platnú právnu úpravu (II. ÚS 26/95, I. ÚS 92/92 a iné) relevantnú na rozhodnutie, ako aj právnu povahu (charakter) veci.

Predmetom konania na okresnom súde bolo rozhodovanie o náhrade škody z titulu všeobecnej zodpovednosti za škodu v zmysle ustanovení § 420 zákona č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník v znení neskorších predpisov.

Z pohľadu zisťovania predpokladov vzniku zodpovednosti za škodu (porušenie právnej povinnosti, existencia škody, príčinná súvislosť medzi porušením právnej povinnosti a škodou, zavinenie), ako aj určenia výšky spôsobenej škody nepovažuje ústavný súd posudzovanú vec za skutkovo zložitú. Zisťovanie porušenia právnej povinnosti, ako aj zavinenia a špecifikácia výšky spôsobenej škody v uvedenom konaní si totiž nevyžadovali znalecké dokazovanie, pretože ich bolo možné ustáliť jednak na základe dôkazov predložených zo strany navrhovateľa, ako aj vyriešením prejudiciálnej otázky v súvisiacom konaní.

Pri posúdení právnej zložitosti veci ústavný súd taktiež nezistil otázku osobitného právneho významu, ktorá by mala byť v tomto konaní riešená bez jej predošlého riešenia v ustálenej judikatúre všeobecných súdov.

2. V správaní sťažovateľky boli zistené okolnosti, ktoré v určitej miere narušili rýchlosť a plynulosť konania. Na vrub sťažovateľky treba pripísať početné neúčasti na pojednávaniach v určených termínoch, či už ospravedlnené alebo neospravedlnené, v dôsledku ktorých bol okresný súd nútený pojednávanie odročiť (15. máj 2000, 4. september 2000, 14. február 2005, 22. jún 2007, 22. apríl 2009).

Ústavný súd tiež poukazuje na negatívne momenty v správaní sťažovateľky – prípady, keď sťažovateľka neuvedením svojho aktuálneho pobytu sťažila doručovanie písomnosti zo strany okresného súdu.

Tieto skutočnosti ústavný súd zobral do úvahy pri rozhodovaní o finančnom zadost'učinení.

3. Tretím hodnotiacim kritériom, podľa ktorého ústavný súd zisťoval, či došlo k porušeniu základného práva sťažovateľky, bol postup okresného súdu.

Ústavný súd pripomína, že nielen nečinnosť, ale aj nesústredená a neefektívna činnosť štátneho orgánu (všeobecného súdu) môže zapríčiniť porušenie ústavou zaručeného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov, ak činnosť štátneho orgánu nesmerovala k odstráneniu právnej neistoty týkajúcej sa tých práv, kvôli ktorým sa sťažovateľ obrátil na štátny orgán, aby o jeho veci rozhodol (napr. I. ÚS 376/06, III. ÚS 90/07, III. ÚS 109/07).

O nesústredenom a neefektívnom postupe okresného súdu svedčí dvojnásobné zrušenie jeho rozhodnutí nadriadeným súdom v odvolacom konaní v dôsledku zistených vád v prijatých rozsudkoch. V zrušujúcom rozhodnutí z 9. mája 2006 sp. zn. 3 Co 440/05 krajský súd vytkol okresnému súdu, že sa nezaoberal podmienkami a predpokladmi vzniku zodpovednosti za škodu a uložil mu v tomto smere doplniť dokazovanie. Poukázal tiež na nepreskúmateľnosť a nezrozumiteľnosť jeho rozsudku, pričom mu uložil povinnosť rozhodnutie presvedčivo odôvodniť. Rozhodnutím z 8. decembra 2008 sp. zn. 8 Co 9/2008 krajský súd zrušil rozsudok okresného súdu v dôsledku jeho nepreskúmateľnosti z dôvodu nedostatočného odôvodnenia vo vzťahu k zistenej výške spôsobenej škody. V tejto súvislosti bol okresný súd odvolacím súdom zaviazaný doplniť dokazovanie a rozhodnutie náležite odôvodniť.

O nekoncentrovanom postupe okresného súdu pri obstarávaní a vykonávaní dôkazov v posudzovanom konaní svedčí množstvo odročení vedeného pojednávania, ktoré treba považovať vo vzťahu k povahe skutkovej a právnej zložitosti prejednávanej veci za zjavne neprimerané.

Na tomto mieste ústavný súd poznamenáva, že sa s argumentáciou okresného súdu, podľa ktorej „Navrhovateľ opakovane nedostatočne reagoval na výzvy súdu o predloženie dokladov na preukázanie výšky škody.“, nestotožňuje, pretože zo spisového materiálu ústavný súd zistil, že navrhovateľ v tomto smere na výzvy súdu včas reagoval a bolo úlohou okresného súdu v záujme rýchleho prerokovania a rozhodnutia veci pri zabezpečovaní dôkazov pre účely ustálenie výšky spôsobenej škody navrhovateľa tiež usmerniť. V zmysle prejednávacieho princípu uplatňovaného v občianskom sporovom konaní totiž zistenie skutkového stavu nespočíva len na účastníkoch konania, ale je uložené za ich aktívnej účasti aj súdu.

Ústavný súd v postupe okresného súdu zistil aj obdobia nečinností v celkovom trvaní približne 19 mesiacov, keď okresný súd nekonal bez toho, aby mu v tom bránila zákonná prekážka. Ide o obdobie nečinnosti trvajúce 4 mesiace, a to od 11. novembra 1999, keď mu bola vec postúpená Okresným súdom Košice II, do 11. apríla 2000, keď zisťoval predmet súvisiaceho konania. Takisto nečinnosť v trvaní 4 mesiacov bola zistená v období od 25. mája 2004, keď bola právoplatne skončená súvisiaca vec, v ktorej sa rozhodovalo o prejudiciálnej otázke, do októbra 2004, keď okresný súd doručoval predvolanie sťažovateľke a zisťoval jej aktuálny pobyt.

Úsekom nečinnosti okresného súdu je aj obdobie od 14. februára 2005, keď okresný súd vykonal pojednávanie do 4. júla 2005, keď bolo opäť uskutočnené pojednávanie (nečinnosť trvajúca 4 mesiace).

Najdlhšie obdobie nečinnosti (7 mesiacov) bolo zistené v čase od 12. decembra 2007, keď sťažovateľka reagovala na výzvu okresného súdu, do 29. júla 2008, keď bol krajskému súdu predložený spisový materiál s podaným opravným prostriedkom.

Ústavný súd tiež posúdil postup okresného súdu vo veci vedenej pod sp. zn. 28 C/425/2005, ktorá bola spojená na spoločné konanie vedené pod sp. zn. 9 C 485/1999, a zistil, že bolo poznačené zbytočnými priet'ahmi v celkovej dobe 13 mesiacov.

Ústavný súd poukazuje na 4 mesiace nečinnosti v období od 12. októbra 2004, keď bol okresnému súdu podaný „návrh na vydanie platobného rozkazu – rozsudku“ do 11. marca 2005, keď okresný súd vydal platobný rozkaz. Ďalej na obdobie od 25. júla 2005, keď bol proti platobnému rozkazu podaný odpor, do 19. decembra 2005, keď bola sťažovateľka vyzvaná, aby vyplnila a predložila tlačivo pre účely posúdenia žiadosti o oslobodenie od súdnych poplatkov (nečinnosť 4 mesiace). Napokon nečinnosť viac ako 5 mesiacov sa vyskytla v úseku od 20. februára 2006, keď sťažovateľka predložila okresnému súdu udelené splnomocnenie do 23. augusta 2006, keď okresný súd vykonal pojednávanie.

Vzhľadom na poukázanú nesústredenú a neefektívnu činnosť okresného súdu, ako aj obdobia jeho nečinnosti nemožno viac ako 10 rokov, resp. po zohľadnení doby prerušenia konania (3 roky a 7 mesiacov) viac ako 6 rokov trvajúcú dobu konania vedeného okresným súdom považovať za ústavne akceptovateľnú vo vzťahu k základnému právu podľa čl. 48 ods. 2 ústavy. Ústavný súd preto dospel k záveru, že uvedené právo sťažovateľky bolo porušené.

III.

Aj keď ústavný súd zistil porušenie základného práva sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy neprikázal okresnému súdu, aby vo veci ďalej konal bez zbytočných prieťahov, pretože stav právnej neistoty sťažovateľky bol v tomto štádiu konania odstránený meritórnym rozhodnutím okresného súdu z 24. júna 2009. Navyše, povinnosť konať bez zbytočných prieťahov v prípade možného vrátenia veci v dôsledku podaného odvolania vyplýva pre okresný súd priamo z dotknutého čl. 48 ods. 2 ústavy.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'účinenie.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha.

Podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Sťažovateľka v sťažnosti žiadala o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia v sume 1 660 € a výšku požadovaného zadosťučinenia odôvodnila dĺžkou samotného súdneho konania prebiehajúceho už od roku 1999, ktoré nebolo dosiaľ právoplatne skončené, v dôsledku čoho sťažovateľka stráca dôveru v existenciu Slovenskej republiky ako právneho štátu. Súdne konanie sama nevyvolala, nepovažuje ho za bežnú záležitosť, a preto ho vníma ako neustálu hrozbu.

Ústavný súd považoval v tomto prípade za primerané priznať sťažovateľke sumu 100 €. Táto suma zohľadňuje celkovú dĺžku posudzovaného konania s prihliadnutím na predmet konania, dĺžku zbytočných prietáhov v konaní a s tým spojenú ujmu sťažovateľky, ako aj jej správanie ako účastníčky konania.

Vzhľadom na uvedené ústavný súd vo zvyšnej časti uplatnenému primeranému finančnému zadosťučineniu v návrhu sťažovateľky nevyhovel.

Sťažovateľka prostredníctvom svojho právneho zástupcu žiadala priznať aj náhradu trov konania pred ústavným súdom, ktorých výšku špecifikovala sumou 270,96 €.

Ústavný súd pri rozhodovaní o trovách konania vychádzal z výšky priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za I. polrok 2008, ktorá bola 20 950 Sk, t. j. 695,41 €. Za dva úkony právnej služby (prevzatie a príprava zastúpenia, spísanie sťažnosti) patrí advokátovi podľa § 1 ods. 3, § 11 ods. 2 a § 14 ods. 1 písm. a) a c) vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej

len „vyhláška“) odmena v sume 231,80 € (2 x 115,90 € - odmena za jeden úkon právnej služby) a režijný paušál (§ 16 ods. 3 vyhlášky) v sume 13,90 € (2 x 6,95 €), vrátane 19 % DPH (46,68 €), teda odmena v celkovej sume 292,38 €. Vzhľadom na to, že sťažovateľkou vyčíslená suma trov konania 270,96 € nepresahuje takto určené trovy právneho zastúpenia, priznal jej ústavný súd trovy v ňou požadovanej sume.

Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu sťažovateľky (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 OSP).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 2. septembra 2009